

Kulturplan för Skinnskattebergs kommun gällande 2023 – 2026

REMISSUPPLAGA

Innehåll

1	Kulturplanens syfte, omvärldsanalys, utgångspunkter och arbetsprocess	3
1.1	Syftet med en kommunal kulturplan.....	3
1.2	Omvärldsanalys och utgångspunkter	3-4
1.3	Arbetsprocessen gällande framtagande av ny kulturplan	4-5
2	Verksamhetsområden	5
2.1	Teater-, dans-, film-, bild- och musikverksamhet.....	5-6
2.2	Kulturarv.....	6
2.3	Folk- och skolbibliotek	6-7
2.4	Civilsamhälle och folkbildning.....	7
2.5	Offentlig konst och utsmyckning	8
3	Kulturplanens fokusområden.....	8
3.1	Särskilda satsningar under perioden 2023–2026	8-9

REMISSUPPLAGA

1 Kulturplanens syfte, omvärldsanalys, utgångspunkter och arbetsprocess

1.1 Syftet med en kommunal kulturplan

Kultur betyder i sin ursprungligaste mening odling, bearbetning och bildning. Vår syn på kultur är att dessa aktiviteter i form av kreativt skapande, upplevelser och nytänkande inom områden som konst, musik, litteratur, föredrag, teater och film berikar vår mänskliga tillvaro och ger den tillfällen till reflektion genom hela livsresan. Kultur ska vara dynamisk, utmanande och obunden och både roa och oroa. Alla människor ska ha lika rättigheter och möjligheter till kulturupplevelser och till att skapa kultur oavsett kön, etnisk och religiös tillhörighet, socioekonomiska villkor, sexuell läggning, funktionsnedsättning, bostadsort eller ålder. Kulturen är en del av den grundlagsfästa yttrandefriheten och demokratin är dess försvarare.

Genom kulturen skapas nya mötesplatser och nya tankar och insikter föds när människor kommer samman i en rad olika kulturyttringar. En mångfald av kultur- och fritidsaktiviteter skapar attraktivitet till en plats och kan bidra till förnyelse och utveckling. Kultur kan vara en del av det som får kommunen att växa, både till antal, välmående och anseende. Kultur kan också vara kittet som skapar sammanhållning, samförstånd och bygger broar mellan människor och områden. Med detta i åtanke är det av högsta vikt att Skinskattebergs kommun står fast vid sin devis – Kulturriket i Bergslagen.

En kulturplan fungerar som ett underlag och en vägledning för hur arbetet med kulturfrågor ska genomföras i kommunens regi. Genom en tydlig inriktning och några utvalda fokusområden visar kulturplanen riktningen för det arbete kommunen ska lägga inom hela kulturens bredd under de kommande fyra åren. Här specificeras inriktning, prioriteringar, mål och utvecklingsområden. Kulturplanen blir också ett stöd vid budgetarbete och verksamhetsplanering. Kulturplanen fungerar styrande för de tjänstepersoner som arbetar inom kulturens olika områden. Kulturplanen tillgängliggörs på skinskatteberg.se.

1.2 Omvärldsanalys och utgångspunkter

Skinskattebergs kommun ligger i hjärtat av Bergslagen. Här finns en stark och levande kulturhistoria kopplad till bergshandlingens era många hundra år tillbaka i tiden. Kopplat till detta industriarv finns många olika besöksplatser där historia fått liv genom skyltning och visningar. Under 2022 utsågs Karmansbo bruksmiljö till årets arbetslivsmuseum av Arbetets museum i samverkan med Arbetslivsmuseernas samarbetsråd, Sjöhistoriska museet och Järnvägmuseet.

Vid en tillbakablick till nyare historia finns det ett flertal olika kulturarrangemang som lämnat djupa intryck och avtryck, inte bara hos kommuninvånarna utan även nationellt och internationellt. Exempel på detta är festivaler som Körstämman, Barnkörstämman samt Elektronmusikfestivalen kommunen etablerade i början av 1980-talet.

Föreningslivet är aktivt och många föreningar organiserar kulturarrangemang inom olika inriktningar. Ofta är det också föreningslivet som med stor kunskap och djupt engagemang levandegör och driver de historiska besöksplatser som finns i kommunen.

En mångårig samverkan med Västmanlandsmusiken, Västmanlands Teater samt Västmanlands läns museum ger god spridning såväl geografiskt som verksamhetsmässigt.

I Skinskattebergs kommun finns också ett antal professionella utövare som starkt bidrar till att sätta Skinskatteberg på kartan som en kulturkommun. Teatern har en stor och internationellt känd arena hos kulturentreprenören Teatermaskinen utanför Riddarhyttan. Galleri Astley med konstmuseum och konstgalleri samt Grafikverkstan Godsmagasinet i Uttersberg är en oas och ett konstcentrum som åtnjuter hög respekt inom konst-Sverige. Inom kommunen finns ett rikt utbud med ensembler, utövare, arrangörer och kreatörer inom alla kulturens sfärer. Många uttrycksformer syns, bland annat residensverksamhet, samverkansprojekt och självständiga satsningar. Även kyrkan är en stark kulturaktör. Med devisen ”Kulturriket i Bergslagen” syftar Skinskattebergs kommun till den samlade styrka av kulturaktörer och intresserade som bor och verkar inom kommunens gränser. Tillsammans bildar de ett starkt och kreativt kitt som ger förutsättningar för ett rikt liv såväl till vardags som till fest genom hela livsresan.

Frågor om tillgänglighet, öppenhet och inkludering är viktiga för hela kommunens verksamhet, inte minst inom kulturområdet. Genom en kostnadsfri kulturskola, kulturhuset Korpen, Allaktivitetshuset Stures arbete och ett integrerat folk- och skolbibliotek finns en grund och bredd där alla ska få möjlighet att ta del av kultur eller själv vara med och skapa kultur. Härkomst, religion, ålder, funktionsvariationer och ekonomiska förutsättningar ska inte sätta begränsningar för lärande, kulturutövande och en meningsfull fritid. En svårare fråga att tackla är den fysiska tillgängligheten då kollektivtrafiken i de flesta fall är bristande.

Vad som händer i omvärlden är också av stor betydelse. Under 2022 antog Region Västmanland en ny Regional Kulturplan 2023–2026. Regional samverkan är av högsta vikt inom kulturområdet. I samma anda är också Regional utvecklingsstrategi 2030 ett viktigt dokument att ta i beaktande. Flera av delmålen berör kultur- och fritidsfrågor. Här kan nämnas till exempel delmål 5 – Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra, delmål 10 – Öka tillgängligheten till natur- och kulturmiljöer och delmål 11 – Öka deltagandet i kultur- och fritidsaktiviteter.

Barnkonventionen är sedan januari 2020 en del av svensk lag och fungerar som ett av de viktigaste verktygen för att ta tillvara barns och ungas rättigheter. I denna nämns tydligt barns rättigheter till bland annat utbildning, utveckling, fritid och kultur.

Även den nyligen antagna Kulturmiljöplanen för Skinskattebergs kommun är en av de pelare som kan användas som stöd och värderiktning för arbetet med kulturmiljöer och kulturhistoria i kommunen. Efter att ha antagits under 2022 finns den underliggande byggnadsinventeringen tillsammans med kunskapsunderlaget i den tillhörande skriften som ett stöd och en kunskapsbank för kommunens framtida värderiktning gällande olika stads- och landsbygdsmiljöer.

1.3 Arbetsprocessen gällande framtagande av ny kulturplan

Arbetet med att ta fram denna kulturplan har skett i flera steg. En viktig del har varit att samla in åsikter från flera olika håll inom kommunen och sammanställa dessa. Efter detta har följt en bearbetningsprocess för att jämka åsikter och olika utgångspunkter tillsammans i en skriftlig form.

Att hålla dialogen öppen genom många kanaler är ett sätt att säkerställa att inga röster lämnas ohörda och att kulturplanen grundar sig i en balans mellan de önsknings och behov som finns hos de som bor och verkar inom kommunen och de förutsättningar som finns att uppfylla dessa. Samtalsdialoger har hållits med föreningslivet vid två tillfällen, förtroendevalda politiker vid ett tillfälle, näringslivet vid ett tillfälle, insamling av barn och ungas tankar på Allaktivitetshuset Sture samt genom möjlighet för

alla som vill att lämna skriftliga åsikter digitalt eller i uppställda brevlådor. Dessutom har samtalsworkshop gjorts med tjänstemän inom hela kultur och fritid. Utöver detta har även en pågående process av föreningsdialoger med enskilda föreningar fört med sig en del tankar som passar att ta med till kulturplanen.

Arbetet med att sammanfoga alla insamlade tankar och önskemål i en välbalanserad grund ovanpå tidigare kulturplan och omvärldsanalys har utförts av anställda inom sektor Kultur och fritid. Genom samtal, genomläsningar och genomgångar har arbetet siktat mot att hitta en tydlig riktning baserad på kommunens samlade förhoppningar och de förutsättningar som finns för sektorn att arbeta med detta. Förhoppningen är att ramarna ska vara tydliga nog för att visa kommunens intentioner, men samtidigt öppna nog för att låta kreativitet och yttre drivkrafter få sitt spelrum om möjlighet finns.

2 Verksamhetsområden

2.1 Teater-, dans-, film-, bild- och musikverksamhet

Kulturskolan belägen i Kulturhuset Korpen är avgiftsfri och finns tillgänglig för elever upp till 20 år. Kulturskolan ingår i Regional kulturskola och samarbetar sedan flera år tillbaka med Kulturskolan i Fagersta kommun. Inom ramen för Regional kulturskola utvecklas samarbeten i frågor som resurser, fortbildning och gemensamma projekt för eleverna. En av Kulturskolans styrkor är samarbeten med Klockarbergsskolan, Biblioteket, Allaktivitetshuset Sture, Fritids, integrationsverksamheten samt andra externa aktörer. Kulturskolan utvecklar ständigt verksamheten bland annat via stöd från Kulturrådet. Fokus under kommande år att erbjuda elever undervisning i rörelse och uttryck, film samt utveckla verksamheten med andra kommunala kulturskolor. Att elever får uttrycka sig och kommunicera med sin omvärld stärker individens självkänsla och förmåga att förstå sig själv och andra. Att skapa och få använda fantasin tillsammans med andra ger en större känsla av sammanhang och tro på individens kapacitet att tillföra och utveckla vårt samhälle. Tack vare en bred kompetens bland kulturskolans personal är utbudet brett och innefattar förutom musik också teater, dans, film, ljudskapande och bild.

För barn och unga inom skolan och barnomsorgen anordnas kulturprogram via biblioteket. De flesta äger rum på Kulturhuset Korpen och de sker oftast i samverkan med regionala institutioner.

Via samverkan med regionala instanser har verksamheten Ett Kulturliv För Alla utvecklats inom områdena musik och teater. Ett Kulturliv För Alla - musik fördelar medel från kommunen och Västmanlandsmusiken till aktiva arrangörsföreningar för att ge möjlighet till publika musik- och dansevenemang i hela kommunen. Ett Kulturliv För Alla - teater fördelar på motsvarande sätt medel från kommunen och Västmanlands Teater till arrangörer inom teater och scenkonst.

Det regionala samarbetsprojektet ASK – Arbetsfält för samtida konst är ett treårigt projekt, åren 2021–2023.

Kulturhuset Korpen är en central nod för många av evenemangen i kommunen i kraft av sin utrustning och flexibilitet. Den relativt stora teaterlokalen hyrs också ut till föreningslivet och externa aktörer/arrangörer.

2.2 Kulturarv

Kulturmiljödelen inom sektorn har till uppgift att underhålla, vårda och utveckla de kommunägda besöksmålen men även andra objekt i samverkan med föreningar och privata aktörer.

En nära föreningsdialog med möjligheter till ekonomisk och verksamhetsmässigt stöd vid exempelvis ansökningar om extern finansiering och hjälp med kontaktvägar vid frågor som rör restaurering och platsutveckling är några sätt på vilket enheten söker hjälpa alla aktörer. Det är också av största vikt att upprätthålla det goda samarbete som nu finns med de föreningar som driver och arrangerar besöksplatser och bedriver arrangemangsverksamhet. Byggnadsminnet Karmansbo smedja hör till kommunens egna byggnader. Det arbetslivsmuseum som idag finns på platsen drivs av föreningen Karmansbo bruksmiljö. Förutom att levandegöra historien genom visningar, utställningsverksamhet och reell järnbearbetning med gamla metoder arrangerar de även andra event som konserter och traditionella firanden på platsen. Föreningen Geocentrums vänner i Riddarhyttan är en annan förening som har en bred verksamhet.

Stiftelsen Ekomuseum Bergslagen bildades 1990 som en stiftelse i syfte att i samverkan belysa Bergslagens historia och att utveckla ett nätverk av attraktiva besöksmål. Stiftarna är kommunerna Ludvika och Smedjebacken i Dalarna, Fagersta, Norberg, Skinskatteberg, Surahammar och Hallstahammar i Västmanland samt läns museerna i Dalarna och Västmanland. Av Ekomuseum Bergslagens 68 besöksmål ligger 14 placerade inom Skinskattebergs kommun. Bara en annan av medverkande kommuner har fler besöksmål än Skinskatteberg. Det är både ett stort privilegium att kunna visa upp denna mängd av intressanta historiska platser, men det är också ett stort ansvar som tar en hel del resurser i anspråk. Stora restaureringsprojekt har under de senaste åren genomförts ibland andra Ebba Brahes lusthus, Karmansbo smedja och Oxbrons banvaktarstuga.

År 2022 färdigställdes och antogs ett Kulturmiljöprogram för Skinskattebergs kommun. Kulturmiljöprogrammet är ett kunskapsunderlag som visar vilka byggnader och bebyggelseområden i länet som bedöms vara särskilt kulturhistoriskt värdefulla. Värderingen bygger på byggnadsinventeringar som är gjorda i samarbetsprojekt mellan Länsstyrelsen i Västmanlands län, Västmanlands läns museum och Skinskattebergs kommun. Syftet är att uppmärksamma och sprida kunskap om fysiska miljöer och byggnader så att deras kulturhistoriska värden kan bevaras och utvecklas.

År 2021 antogs den Regionala kulturarvsstrategin av Länsstyrelsen och Regionen.

2.3 Folk- och skolbibliotek

Folk- och skolbiblioteket är, förutom en plats för böcker, också ett av samhällets öppna rum som alla har tillgång till och som bidrar till kunskapsförmedling och åsiktsbildning. Med användarna och deras behov i fokus främjar biblioteket litteraturens ställning och intresse för bildning, upplysning och utbildning. En stark demokrati bygger på att människor är välinformerade och kan fatta välgrundade beslut vilket folk- och skolbibliotekets verksamhet bidrar till.

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) anger ramar för den kommunala biblioteksverksamheten. Bland annat föreskriver lagen att alla kommuner ska ha en politiskt antagen biblioteksplan. Biblioteksplanen är i sin tur ett styrdokument för alla som arbetar med folk- och skolbiblioteksverksamhet i Skinskattebergs kommun och ska fungera som grund för Skinskattebergs folk- och skolbiblioteks prioriteringar, verksamhetsplaner, handlingsplaner, läsfrämjandeplaner, gåvoboksplaner samt policys och liknande dokument. Det är ett strategiskt dokument som ska tydliggöra bibliotekets uppdrag under de kommande åren samt förmedla betydelsen av folk- och skolbiblioteksverksamheten som kulturell och lärande resurs till kommuninvånare, politiker och besökare som vistas i kommunen.

Folk- och skolbiblioteket i Skinnskatteberg samarbetar med övriga bibliotek i Västmanland (Arboga, Fagersta, Hallstahammar, Kungsör, Köping, Norberg, Sala och Surahammars kommun, Västerås stad samt Region Västmanland). Genom samarbetet används resurser mer ändamålsenligt samtidigt som servicen förbättras exempelvis genom tillgång till hela länets biblioteksutbud.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten är den grund som åsiktsbildningen vilar på och ska utgå från de mänskliga rättigheterna och motverka diskriminering och främja barns perspektiv.

Det integrerade skolbiblioteket spelar en betydelsefull roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt deras media- och informationskunnighet.

Folk- och skolbiblioteket är tillgängligt för medborgarna utanför bemannade öppettider via ”Meröppet”. Biblioteket arrangerar regelbundet verksamhet för att stimulera språkutveckling i tidigare år, digitalisering samt läsfrämjande satsningar. Biblioteket tillhandahåller också studieplatser samt erbjuder en utställnings- och föreläsningssal. Via bidrag från Staten Kulturråd är utvecklingsprojekt möjliga.

2.4 Civilsamhälle och föreningsliv

Allaktivitetshuset Sture är en mötesplats som erbjuder gemenskap, trygghet och personlig utveckling, en flexibel verksamhet med förebyggande insatser för god hälsa. Allaktivitetshuset Sture är en verksamhet som skapar fritidsaktiviteter för alla åldrar i Skinnskattebergs kommun såsom kulturarrangemang, sommarkollo, musikkvällar, tävlingar, utbildning, café, seniorgård, föreläsningar, rörelse.

Föreningslivet betydelse för arrangemangskulturen i kommunen kan inte nog betonas och föreningslivet står för ett övervägande antal aktiviteter till nytta för medborgare och besökare. Skinnskattebergs kommun strävar efter att fördjupa dialogen med föreningslivet och folkbildning.

Samverkan med länets kulturinstitutioner är föremål för ständig utveckling och föreningarna ges gott stöd både i form av ekonomiska bidrag samt rådgivare och nätverksstöd. Stöd till studieförbunden används som ett sätt att säkerställa en breddad folkbildning inom många olika områden.

Andra aktörer som exempelvis kyrkan, konstnärer, konstgallerier, musiker samt teater- och dansensemble kompletterar kommunens utbud av kulturella evenemang och samverkan inom dessa sfärer berikar kommunens verksamhet.

2.5 Offentlig konst och utsmyckning

Skinnskattebergs kommun har under åren satsat på offentlig konst, under de senaste åren längst med strandpromenaden i Skinnskatteberg, som ett sätt att tillgängliggöra konst så brett som möjligt. Kommunen har också ett konstarkiv som finns tillgängligt för utsmyckning av kommunens lokaler. Vid nybyggnation bör målet vara att 1 % av byggnadsbudgeten ska avsättas för konstnärlig utsmyckning.

3 Kulturplanens fokusområden

Nyckeln till framgång inom de allra flesta områden stavas samverkan. Det är viktigt att samverkan fortsätter att utvecklas såväl inom kommunens verksamheter som i samspel med kommunala, regionala, nationella och internationella aktörer. En liten kommun har mycket att vinna på all form av samverkan och den kan och bör ske med föreningar, andra kulturaktörer och entreprenörer för att hitta nya vägar och utveckla och berika kulturen i kommunen.

Mångfald, tillgänglighet, integration, inkludering och genusmedvetenhet ska genomsyra all vår verksamhet. Den offentliga kulturen ska vara en spegelbild av samtidens kulturella uttrycksformer både i vår egen kommun och i ett vidare perspektiv. Det lokala ska gå hand i hand med det globala, tradition i sällskap med en nyfiken öppenhet mot nya uttrycksätt och nya kommunmedborgare.

Den demokratiska processen ska vara ständigt närvarande och utvecklas vid alla möten med medborgare och besökare. Dialog och kommunikation är två viktiga verktyg för att föra kulturen inom kommunen framåt. I samtal är det lika viktigt att lyssna som att tala och alla ska ha möjlighet att göra sin röst hörd på olika sätt. På samma sätt är kommunikation av det som händer och det utbud som finns av stor betydelse. Vi ska ständigt arbeta med att göra vår faktiska verksamhet likväl som informationen om kommunen och kommunens kulturella verksamhet så tillgänglig och lättförståelig som möjligt. Skinskattebergs kommun har flera kommunikationskanaler till sitt förfogande. Webbsidor som skinskatteberg.se med sin evenemangskalender, upplevskinskatteberg.se och naturkartan.se har alla en stor utvecklingspotential och det är viktigt att dessa under kulturplanens tid kan få möjlighet att förbättras och synliggöras än mer.

3.1 Särskilda satsningar under perioden 2023–2026

1. Skolbiblioteket och skolan utvecklar samarbetet med syftet att stärka elevers läsande och kunskapsutveckling.
2. Biblioteket fördjupar arbetet med att främja litteraturens ställning och bidrar med kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
3. Avgiftsfri kulturskola ska marknadsföras för ökad kännedom.
4. Genom estetisk läroprocess stimulerar kulturskolan tillsammans med skolan ett nytt sätt att tänka och målsättningen är att ett utvecklat samarbete ska nå alla klasser i samtliga årskurser i grundskolan.
5. Av Allaktivitetshuset Stures aktiviteter är 60% riktade till att nå barn och unga. Aktiviteter kommer erbjudas minst 4 dagar per vecka och fördelas på dagtid, eftermiddagstid, kvällstid samt vissa helger.
6. Ta fram strategi för Allaktivitetshuset Sture där man erbjuder aktiviteter för vuxna både i Skinskattebergs tätort och övriga kommundelar.
7. Tillsammans med föreningslivet och folkbildning utröna om det finns intresse för en återkommande "Kulturens dag i Skinskattebergs kommun".

8. Tillsammans med föreningslivet utreda om det finns bärighet i ett besökscentrum, i någon form, inom Skinnskattebergs kommun.
9. Utreda behov/möjligheter att etablera en utställningslokal i Skinnskattebergs kommun.
10. Stimulera arrangörskap, i befintliga kommunala lokaler, för målgruppen 20 - 40 år.
11. För att Kulturhuset Korpen ska fortsätta vara ett aktivt kulturhus för olika arrangörer på kvällar och helger så måste en långsiktig lösning av teknikerstöd identifieras.
12. Sektor Kultur och fritid ska vara en aktiv part i projektet "Kulturella kraftfält" för landsbygdsutveckling som är ett samarbete mellan Region Västmanland och Region Örebro.
13. Vara en aktiv part i nya samverkansprojekt med kringliggande kommuner och Regionen.
14. Utreda kommunens deltagande i regionalt resurscentrum för konst.
15. Utreda kommunens deltagande i Ett kulturliv för alla – Barn och unga.
16. Framtagande av strategi för kommunens kulturhistoriska miljöer inklusive underhållsplaner.
17. Kommunens kulturminnen, leder och övriga naturvärden ska marknadsföras gemensamt för att om möjligt nå nya målgrupper.
18. Etablera kommunens kostnadsfria Evenemangskalender som ett självklart val vid marknadsföring av olika arrangemang.
19. Utveckla en Konstkarta, print och digitalt, som täcker hela kommunen.
20. Säkerställa långsiktighet för residensverksamhet (gästateljéverksamhet där konstnären kan hyra både arbetsrum och bostad) i Skinnskattebergs kommun i samarbete med Västmanlandsmusiken.